

**Галина Корбич,
доктор габілітований, професор
Університету імені Адама Міцкевича
в Познані (Польща)**

Дякую за запрошення! Дуже дякую! Це для мене велика честь. Ви знаєте, слухаючи всі виступи, я згадала слова Винниченка — реакцію на опублікування перших томів «Історії України» Грушевського, що без брому читати «Історію України» неможливо. Так, повірте, і я маю тепер аналогічне відчуття, слухаючи всі виступи. Дуже зворушливо, дуже емоційно. І нам, за кордоном мешкаючим, це сприймається ще більш емоційно. Тут вже говорили про Польщу, я хочу лише дещо сказати, трішки додати зі своїх спостережень до того, що казала колега з Ченстохова. Дійсно, Польща підтримує Україну на багатьох рівнях. Передовсім, дуже важливий політичний рівень. Абсолютно однозначно, що це є підтримка позиції України, засудження агресії проти України. Весь час іде тиск політичних партій на Президента, щоб допустили

Польщу до того Круглого столу, за яким вирішуються справи, пов'язані з Україною. Там бере участь Ангела Меркель, там бере участь Оланд. Переконана, що там мають брати участь Сполучені Штати Америки, а також Польща. Весь час політичні партії Польщі тиснуть на Президента, що там повинна зазісти і Польща. І відомо, які позиції в цьому обговоренні прийме Польща — однозначно проукраїнські позиції. Чому, власне, Польща з таким розумінням ставиться до українських подій? Хочу нагадати, що Польща свого часу теж втрачала державність. Триста років не було Польщі на мапі Європи. І поляки розуміють, що таке — втратити державність. Коли втрачається державність, то, звичайно, втрачається хоч не все, але дуже багато. Але водночас приклад Польщі може бути добрим для України. Нині Україна перебуває на грані того, що може втратити державність. Що рятувало в подібній ситуації поляків? По-перше: для них була завжди пріоритетом їхня польська ідентичність. Більшість земель Польщі відійшло і триста років залишалися в складі Російської імперії. Проте за цих підневільних часів поляки себе жодним чином не ідентифікували з росіянами, з російською мовою, хоч їхні діти ходили до відомих російських шкіл. Це був дуже тісний зв'язок поколінь, коли одне покоління передавало ці національні пріоритети другому, молодшому, поколінню. Таким чином виховували патріотів свого народу і його історії. Так формувалася ідентичність поляків. По-друге, будучи під пануванням Росії, поляки ніколи не ідентифікували свою культуру з російською культурою. Вони взагалі російську культуру не впускали в свої, так би мовити, культурні сфери. Весь час домінуючими були проєвропейські культурні орієнтації. І це те, що допомогло полякам залишитися поляками. Тепер абсолютно немає ніякої такої презумпції двоїстості у поляків: чи вони поляки, чи вони росіяни, чи, може, німці. Абсолютно. Це була така національно свідомо протидія проти поніменчення і русифікації. Це урок для українців.

Що стосується, власне, інформаційного простору, як тут говорила пані професор. Я б сказала так, що вся інформація, яка йде про Україну, вона абсолютно об'єктивна. Проте і подача інформації, і її рецепція нами — мені нагадує те, що, власне, було вже — аналогії того, що було свого часу в Югославії. Люди звикають до всього, звикають до того, що йде війна; що йдуть там бойові дії на Сході України; що анексовано Крим і так далі. Час від часу тут знову беруть гору політики, які якимось намагаються цьому протидіяти, актуалізувати українську проблему. І за це, звичайно, треба Польщу цінувати й дякувати їй. Можливо, бо-дай не забувати про це.

Про економічний бік справи тут говорили. Я також підтверджую, що коли Росія наклала ембарго на ввіз товарів з Польщі, то звичайно, дуже багато фірм, які мали безпосередні контакти з Росією, зазнали великого краху; але більшість з них все зрозуміли і вистояли. Найсвідоміші задекларували гасло: на зло Путіну їж польське яблуко. І всі купу-

вали яблука кілограмами. В потягах ходили кондуктори й роздавали навіть безкоштовно фрукти. Так рятували польську господарку, польську економіку. Знову ж, громадянське суспільство тиснуло на політиків, критикувало їх, заохочуючи підтримати Україну. Це те, чого не вистачає нині Україні. Шукайте, панове, інших шляхів! Не обов'язково вести торгівлю з Росією, шукайте інших зв'язків, шукайте Африку, шукайте кого завгодно!

Тепер я хочу сказати ще таке. Окрім такого, так би мовити, державного рівня політики й економіки, є дуже багато в Польщі ініціатив від молоді, я це підкреслюю. Таке враження (коли я дивилася про події на Майдані і спостерігала за молоддю, за сином своїм), що це прийшов їх час, що це їх історія, що вони — молодь — повинні щось робити. Є неформальні організації і формальні організації — «Відкритий діалог». Просто люди — однодумці — збираються і щось намагаються робити, допомагати українській армії, допомагати ліками, які потрібні бійцям на Сході України (висилають ліки, купують їх

за оптовими цінами і висилають). І це, власне, таке видатне явище; треба, щоб і Україна якось вникла в це, поцінувала його. Напевно, це буде дуже приємно польській молоді. Це те позитивне.

У зв'язку з усім цим, про що ми говоримо, я хочу вказати ще на деякі тенденції, які я б назвала тривожними тенденціями. Відомо, що боротьба за Україну йде абсолютно на всіх фронтах: за кордоном, окрім проукраїнських симпатій, є дуже багато проросійських. На жаль, навіть серед тієї ж молоді. Це наслідок інформаційної діяльності Росії за кордоном. Тут, можливо, спрацьовують стереотипи, за давнини конфлікти між Польщею і Україною, які починають Росією зумисне експлуатуватися і активізуватися. Але, як на мою думку, то тут також важливу роль грає і такий факт, що все-таки час робить своє: все забувається. Йдеться про те, що Польща знаходилася в тому ж таборі соціалістичних країн, в яких обов'язковою була російська мова (з п'ятого класу в усіх абсолютно шкільних навчальних закладах, професійно-технічних училищах, технікумах, я не кажу вже про університети і виші). Російська мова обов'язкова, фільми російські, навіть мультфільми, в яких пропагувалося все найкраще — гуманізм, демократизм, боротьба добра і зла (коли добро перемагає) і так далі. І, ви знаєте, що це спрацьовує сьогодні: уже не одне покоління людей (від 45-го року до 90-го року) виховалося на цих кращих зразках російської культури. Є й нині чимало поляків, які жалкують, що немає нині російської мови в школах (мовляв, яка це гарна мова), що немає кінофільмів російських по польському телебаченню і таке інше. І оця симпатія себе проявляє; вона проявляється, коли йде розмова про це українсько-російське протистояння. На тлі негативних дій української нової влади, корупції в країні, на такому рівні зубожіння щоденного українського життя, негараздів, деморалізації й конфліктності в суспільстві — частина поляків заявляє про свої проросійські симпатії (і процент молоді серед них також не такий вже малий).

Оце така тенденція, яка тривожить. І це не дивлячись на те, що, поляки нібито такий вільнолюбний народ, і росіян вони зазвичай не дуже толерують і сприймають. Поживемо — подивимося, як ця тенденція буде розвиватися далі. Дякую за увагу!

Ганна Скрипник: Дякую, пані Галино! Дуже важливі речі Ви сказали, особливо щодо деяких тривожних тенденцій сьогодення з досвіду українсько-польських і російсько-польських взаємин. Це слід взяти до уваги владі й інтелігенції.

Товариство! Дозвольте надати слово академіку НАН України, директору Українського мовно-інформаційного фонду Володимиру Широкову.